

Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecini Değerlendirmeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması

DOI: 10.26466/opus.361334

*

Hasan Hüseyin Aksu* - Tuğçe Durmuş**

*Doç. Dr, Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Giresun/Türkiye
E-Posta: hhaksu74@gmail.com ORCID: [0000-0002-4898-6476](https://orcid.org/0000-0002-4898-6476)
**Öğretmen, Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Giresun/Türkiye
E-Posta: tgcelvnt2928@gmail.com ORCID: [0000-0002-6776-3243](https://orcid.org/0000-0002-6776-3243)

Öz

Bu çalışmanın amacı 2015-2016 bahar yarıyılında ilk kez uygulanan Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecinin farklı değişkenler açısından incelenmesine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Bu bağlamda araştırma 2015-2016 bahar yarıyılında atanan öğretmenlerle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Giresun ilinden farklı/ayrı yere atanan, farklı branşlarda 110 aday öğretmen oluşturmaktadır. Geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin 16 madde ve tek faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Hazırlanan ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,81 olarak hesaplanmıştır. Faktör analizi sonucu uyum iyiliği indekslerinin, kabul edilebilir ve iyi uyum sınırları içerisinde oldukları görülmüştür. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda "Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecini Değerlendirme Ölçeği" nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aday öğretmen, öğretmen yetiştirme süreci, ölçek geliştirme

A Scale Development Study on Evaluation of the Training Process of Novice Teachers

DOI: 10.26466/opus.361334

*

Abstract

The aim of this study is to develop a valid and reliable scale for investigating, based on different variables, the process of training Novice teachers that was first applied in Spring Term in the Education Year of 2015 and 2016. In this context, the sample of the study is made up of a group of teachers appointed in spring term in the education year of 2015 and 2016. Hundred and ten prospective teachers of different branches, who were appointed in the same/different places in the Province of Giresun, make up of the study-group. Explanatory factor analysis was made for the verification of the validity and reliability of the scale developed. The results obtained from the explanatory factor analysis indicated that the scale developed was based on a structure of sixteen items and only a single factor. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the prepared scale was calculated as 0,81. Based on the results of factor analysis, the index of conformity was found to be acceptable and in good conformity. The results obtained from the reliability and conformity analysis conducted indicated that 'The Scale For The Evaluation of The Process of Training Novice Teachers' was found to be reliable and valid.

Key Words: *Novice teacher, teacher training process, scale development*

Giriş

Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı değişim ve gelişmelere paralel olarak, toplumsal yapı da kendini yenilemektedir. Bu yenileşme sürecinde, değişimden etkilenen bireylerin hem gelişim sürecine uyum sağlamaları, hem de gelişim sürecine katkıda bulunabilmeleri “davranış geliştirme mühendisi” olarak tanımlanan öğretmenlere yeni sorumluluklar yüklemektedir. Belirtilen durumun doğal sonucu olarak, öğretmenlerin de nitelik ve standartlarının yeniden gözden geçirilip geliştirilmesi zorunluluğu ön plana çıkmaktadır (Aydın, Şahin ve Topal, 2008).

Bir toplumun oluşturulmasında önemli bir yere sahip olan eğitim sistemi içerisinde temel öge öğretmenlerdir. Toplumda olması gereken değerlerin yerine getirilmesinde en önemli unsur öğretmenlerdir (Azar, 2011). Öğretmenlerin etkileme gücü diğer unsurlara göre daha etkilidir (Çapa ve Çil, 2000). Öğretmenler geleceğin mühendisini, doktorunu, avukatını, öğretmenini, askerini, polisini, şoförünü, kısacası toplumun her kesimini yetiştiren geleceğin mimarlarıdır (Özden, 1999; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Öğretmenliğin tanımı, Milli Eğitim Temel Kanunu’nda bireylerin belli bir amaç doğrultusunda belli bir hedefe başlatılması, yönlendirilmesi ve o hedefe ulaşmanın kolaylaştırılmasıyla istenilen hedefin gerçekleştirilmesi sürecine ilişkin etkinlikleri kapsayan mesleğin adıdır (Üstüner, 2006). Öğretmenlik mesleğine ilişkin sorunlar irdelendiğinde, öğretmenlerin kendilerinden beklenen rolleri yerine getirmeleri, öğretmenliği sevme, benimseme ve öğretmenliğe saygı duyma özellikleri de irdelenmektedir. Öğretmenlerin atanması, motivasyonlarındaki düşüklük, çağın gereklerine uygun bilgi ve becerilerle ilgili sorunlar yaşamaları, üniversite sınavlarında öğretmenliğin tercihlerde ilk sırada bulunmaması ve birçok sorun öğretmenlik mesleğinin tartışılan olgularıdır (Pehlivan, 2008). Bu bağlamda öğretmenlerin sorunlarını en aza indirmek için öğretmen yetiştirme sürecinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Dünyanın küreselleşmesiyle birlikte oluşan rekabet ortamı, daha üstün niteliklere sahip bireyler yetiştirme gereksinimi doğurmuştur. Daha üstün niteliklere sahip bireyler yetiştirmede eğitim ve eğitim sistemi önemli rol oynamaktadır. Geliştiren eğitim programlarını uygulayan, genel ve özel çerçevede içerisinde yer alan eğitimsel her türlü araca ulaşım sağlayan ve

eğitim öğretim faaliyetlerinin en kritik rollerini üstlenen öğretmenler olmuştur. Eğitim sisteminin uygulayıcıları olan öğretmenler aynı zamanda eğitim sisteminin de belirleyicileri olarak kabul edilmektedirler. Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde, öğretmenlerin seçiminde, öğretmenlerin iş başarılarının değerlendirilmesinde ve öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması düşünülmektedir. Türkiye’de uygulanan öğretmen yetiştirme programları da sırasıyla yetiştirilecek adayların seçimi, bir süre program dâhilinde eğitimleri (hizmet öncesi eğitim), görevlendirilecek öğretmenlerin eğitimleri (hizmet içi eğitim) aşamalarından oluşmaktadır.

Uluslar, ancak sağlıklı bir eğitim sistemi aracılığıyla kalkınmanın gereksinimi olan insan gücünü yetiştirebilmektedirler. Zira iyi bir eğitim sisteminden geçmiş insanlarca ülke kaynakları, daha etkili ve daha planlı bir şekilde değerlendirilebilmektedir (Aydın, Şahin ve Topal, 2008).

1996 yılına kadar öğretmen yetiştirme uygulamalarımızda toplumun gereksinimlerine ve beklentilerine uygun bir yetiştirme süreci vardı (Üstüner, 2004). İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmek üzere cumhuriyet sonrası dönemde birçok kurum açılmıştır (Başkan, Aydın ve Tuğba, 2006). Günümüzde ise öğretmenlik, doğrudan insanla ilgili bir meslek olması yönüyle özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek dalı haline gelmiştir (Şişman, 2011, 191). Öğretmenlerin sahip olması istenilen yeterliklerinin neler olması gerektiği, bu yeterliklerini ne ölçüde edinmeleri gerektiği, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin nasıl öğrenileceği ve geliştirileceği hususunda bilgi düzeylerini ölçmek için yapılan sınavlar incelendiğinde, öğretmenlerin konu hâkimiyetleri, pedagojik bilgi ve beceri yetersizlikleri ortaya çıkmaktadır (Çiltaş, Işık ve Baş, 2010). Ancak, öğrencilere istedikleri öğrenme çevresinin öğretmen tarafından sağlanması, öğrencilerin sınıf (okul) ortamına bağlılığını artırarak, olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinin de yolunu açacaktır. Öğretmenin oluşturacağı böyle bir ortam (demokratik) öğretme-öğrenme sürecinin kalitesi ve akademik başarının yükselmesinin önündeki engelleri de büyük ölçüde kaldıracaktır (Topal, 2007). Öğretmen yetiştirme süreci hizmet öncesi seçme, yetiştirme, görev başında ve hizmet içi

yetiştirme olmak üzere dört farklı aşamada gerçekleşmektedir. Bu aşamalar birbiri ile ilişkili ve yetiştirme sürecinin tamamını oluşturan temel unsurlarıdır. Bu aşamalar öğretmen yetiştirmede büyük bir öneme sahiptir. Bu aşamaların bir basamağı olan yetiştirme basamağı “adaylık dönemi” olarak nitelendirilir. Yetiştirme basamağı, öğretmen adayını mesleğe hazırlamada pratik değeri olan ve uygulama ile en yoğun şekilde bulunduğu bir süreci kapsamaktadır. Bu anlamda öğretmenlerin mesleği benimsemelerinde ve sosyalleşmelerinde adaylık dönemi önemli bir aşamadır (Ekinci, 2010).

Hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarından mezun olan öğretmenler esas atama yerlerinde göreve başladıklarında gerçek problemlerle karşı karşıya gelirler ve bu problemleri çözerken tecrübesizlik yaşarlar (Korkmaz ve Akbaşı, 2004). Öğretmenlik mesleğinin ilk yılı öğretmenlerin adaptasyon sorunu yaşadıkları dönemdir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin atandıkları okullarda yaşadığı problemlerden bazıları; deneyimsizlik, hizmet öncesi eğitimde kazanılanlarla uygulamada karşılaşılan durumlar arasındaki çatışma, aday öğretmen üzerindeki sorumluluktan kaynaklı baskılar, çok şey yapma gayreti, teftiş endişesi, okula ve çevreye uyum problemleridir. (Yalçınkaya, 2002).

Son yıllarda gündem içerisinde yer alan eğitim sistemi ve bu sistemle ilgili yapılan uygulamalar; genel anlamda sorunların önemli bir boyutunu, öğretmen yetiştirme ve yetiştirilen öğretmenlerin niteliği oluşturmaktadır. Geliştirilen eğitim sistemlerinin öğretmenlik uygulamalarının birçok yönleriyle iyileştirmesi, bu mesleğe ilişkin olarak toplumun çeşitli kesimlerinin tutumlarının bilimsel bir biçimde saptanması açısından önemlidir (Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven, 2000). Bu bağlamda rolleri, sorumlulukları ve kendisinden beklenenlerin farkında olan öğretmenler, mesleğin her alanına olumlu katkılarda bulunabileceklerdir. Ancak öğretmenler sorumluluklarının farkında olabilir ama sorumlulukların yerine getirilmesinde yeterli bireysel ve akademik donanımına sahip olmayabilir. Bu durum öğretmen adaylarına meslekî anlamda katkıda bulunabilmelerini olumsuz olarak etkileyebilir (Kiraz, 2003). Literatür incelendiğinde eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili ölçek geliştirme çalışmaları yer almaktadır. Bu çalışmalardan bazıları; bilgisayar öğretmenleri ve bilgisayar destekli eğitim ile ilgili (Akkoyunlu, Orhan ve Umay, 2005; Arslan, 2006; Dal ve Aktay, 2015); öğretmenlik mesleğiyle ilgili (Erkuş, Sanlı, Bağlı ve

Güven, 2000; Üstüner, 2006); çokkültürlü yeterlik algısıyla ilgili (Başbay ve Kağnıcı, 2011); eğitime-öğretme özyeterkinliği ve öğrenme kaygısı ile ilgili (Kan, 2007; Doğan, 2010; Yıldırım, 2015) dir.

Özetle aday öğretmenlerin yetiştirme sürecini farklı değişkenler (mezun olunan bölüm, cinsiyet, KPSS atama puanı) açısından değerlendiren çalışmaların kısıtlı olduğu literatür içerisinde görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen aday öğretmen yetiştirme sürecinin, mesleğe yeni başlayan aday öğretmenlerin demografik özellikleriyle hizmetin niteliğine ilişkin görüşleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı aklı gelmektedir. Bu bağlamda aday öğretmenlerin yetiştirilme sürecinin hazırlanan bir ölçekle irdelenmesi; motivasyonlarını ve başarılarını arttırmaları, öğretmenlerin sınıf yönetimiyle ilgili sorunları çözebilmeleri, etkili planlama, uygulama ve değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirmeleri açısından olumlu yönde etki sağlayacağına inancı bu çalışmanın yapılmasının gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda çalışma “Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecini Değerlendirmeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması” adını taşımaktadır.

Yöntem

Bu araştırmanın çalışma grubunu; 2016 Şubat dönemi ataması ile kadrolu pozisyonlara yerleştirilen ve Giresun ilinde adaylık eğitimini tamamlayan farklı branşlarda görevli 110 aday öğretmen oluşturmaktadır. Aday öğretmenlerin görev yaptıkları branşlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Branş Dağılımları

Bölüm Adı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Sınıf Öğretmenliği	25	22.7
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	18	16.3
İngilizce Öğretmenliği	13	11.8
Okul Öncesi Öğretmenliği	9	8.1
Mesleki Teknik Öğretmenleri	9	8.1
Türkçe Öğretmenliği	8	7.2
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	6	5.4
Matematik Öğretmenliği	5	4,5
Müzik Öğretmenliği	4	3.6
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	3	2.7

Özel Eğitim Öğretmenliği	3	2.7
Bilişim Öğretmenliği	3	2.7
Beden Eğitimi	1	0.9
Fen Bilgisi Öğretmenliği	1	0.9
Fizik Öğretmenliği	1	0.9
Biyoloji Öğretmenliği	1	0.9
Toplam	110	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, çalışma grubunun %22,7’sini Sınıf Öğretmenliği, %16,3’ünü Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, %11,8’ini İngilizce Öğretmenliği, %8,1’ini Okulöncesi ve Mesleki Teknik öğretmenleri, %7,2’sini Türkçe öğretmenliği oluştururken %5,4’ünü ise Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık oluşturmaktadır. Benzer şekilde grubun %4,5’ini Matematik Öğretmenliği oluştururken %3,6’sını Müzik Öğretmenleri oluşturmaktadır. Yine çalışma grubunun %2,7’sini ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Özel Eğitim Öğretmenliği ve Bilişim Öğretmenlerinin oluşturduğu görülmektedir. Son olarak çalışma grubunun %0,9’unu Fen Bilgisi Öğretmenliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği, Fizik ve Biyoloji Öğretmenliği oluşturmaktadır.

Tablo 2. Çalışma Grubunun Özellikleri

Aday Öğretmenlerin Özellikleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kız	74	67.2
Erkek	36	32.7
KPSS Atama Puanı		
0-70 Puan Aralığı	24	21.8
70-80 Puan Aralığı	55	50
80 ve üzeri	17	15.4
Belirtilmemiş	14	12.7
Mezuniyet Yılı		
2010 ve üzeri	94	85,4
2001-2010 Aralığı	7	6.3
1990-2000 Aralığı	2	1.8
Toplam	110	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi, çalışma grubunda yer alan Aday öğretmenlerin %67,2’si kadınlardan, %32,7’sini ise erkeklerden oluşturmaktadır. Çalışma grubunun KPSS atama puanları incelendiğinde, 0-70 arası puan aralığı grubun %21’ini, 70-80 puan aralığı ise grubun %50’sini oluştururken, 80 ve üzeri ise grubun %15,4’ünü oluşturmaktadır. Çalışma grubunun %12,7’si ise puan aralığı belirtmemiştir. Benzer şekilde çalışma grubunun mezuniyet yılı incelendiğinde 2010 ve üzerinde mezun olan aday öğretmenler grubun %85,4’ünü oluştururken, 2001 ve 2010 yılları arasında mezun olan aday öğretmenler çalışma grubunun %6,3’ünü oluşturmaktadır. 1990-2000 yılları arasında mezun olan aday öğretmenler grubun %2’sini oluştururken, grubun %6,3’ü mezuniyet yılını belirtmemiştir.

Ölçeğin Geliştirme Süreci

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, öncelikle aday öğretmenlik yetiştirme sürecine ilişkin alan yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Alan yazından elde edilen bilgiler ışığında aday öğretmen yetiştirme sürecinin tarihsel süreci, Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretmen yetiştirme programları ve aday öğretmen yetiştirme sürecinin kapsamı hakkında genel çerçeve oluşturulmuştur.

Alan yazından elde edilen bilgiler ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda 39 maddelik ölçek maddesi oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçek içerisinde ölçülmek istenilen tutum ve davranışları sergileme sıklıklarını belirlemek amacıyla beşli Likert tipi olarak derecelendirilmiştir. Bu seçenekler sırasıyla Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) biçiminde düzenlenmiştir.

Taslak biçiminde oluşturulmuş olan maddeler ilgili uzmanlar tarafından detaylı bir biçimde incelenmiş ve ölçek bağlamında uzman görüşü alınmıştır. Ölçek hazırlanırken ilgili alandaki uzmanlar ölçme ve değerlendirme, Matematik Eğitimi, Program Geliştirme, vb. birçok boyutta görüş bildirmiştir.

Yapılan eleştiriler ve öneriler değerlendirildikten sonra geri dönütler ışığında ölçek içerisinde gerekli düzeltmeler yapılarak Giresun iline

atanmış olan grup içerisinde 20 aday öğretmene ön deneme amacıyla uygulanarak öğretmenler tarafından anlamlandırılmayan maddeler düzeltilme yoluna gidilmiştir. Son hali verilen taslak ölçek 110 aday öğretmene tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel olarak ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yapmak üzere SPSS 20.00 paket programına girilmiş ve istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur.

Bulgular

Yapı Geçerliliği

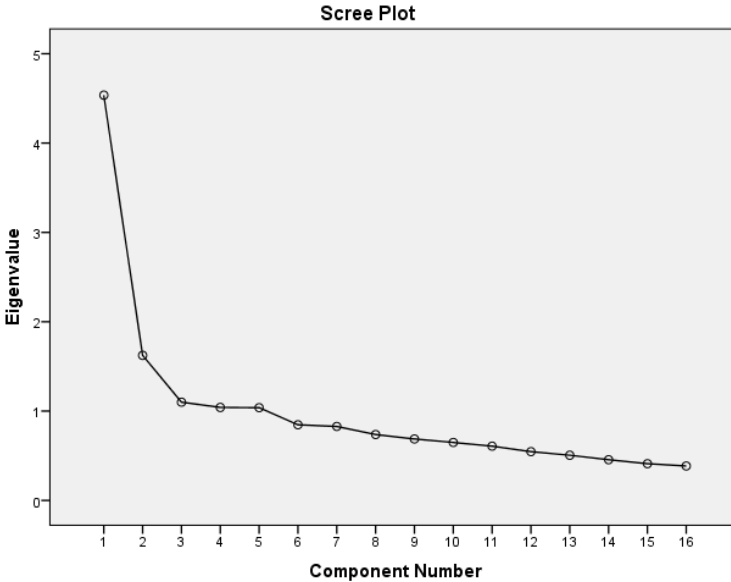
Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek üzere veriler üzerinde ilk olarak Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett test analizleri yapılmış ve $KMO = .840$; Bartlett testi değeri ise $\chi^2 = 377,688$; $sd = 120$ ($p = .000$) olarak belirlenmiştir. KMO değerinin 0.60 veya üstünde bir değer olması ve Bartlett testinin p değerinin ise ,05 ve altında olması önerilmektedir (Pallant, 2013). Bu değerler göz önüne alınarak 39 maddelik taslak ölçek üzerinde faktör analizi yapılabileceği gözlenmiştir. Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk, 2012, 123).

Ölçeğin maddelerini temsil eden faktör sayısının belirleme yoluna gidilmiştir. Faktör analizinde ölçeği en iyi temsil eden faktörleri ve gerekli faktör sayısını ortaya koymak için az ölçüde faktör elde edilmesi ve ölçeğin fazla miktarda varyansı açıklaması önem arz etmektedir. Kuramsal yapının temsil edilebilmesinin yanı sıra, faktör analizinde faktör sayısını belirleyen en önemli teknikler, en çok kullanılan yaklaşım olan temel bileşenler analizi ve bu analize destek olarak Kaiser ölçütü, Scree Plot grafiği yer almaktadır. (Pallant, 2013). Bu çerçevede ilk aşamada, ölçeğin boyutlarını belirlemek için ilk olarak varyans değerlerine, Scree Plot grafiğine ve faktör analizi tablosundaki değerlere bakılmıştır. Açıklanan varyans oranları incelendiğinde tekli faktör analizinin varyansı açıklayabildiği ve bu faktörün varyansı açıklama oranının yüksek olduğu görülmüştür. Scree Plot grafiğine bakıldığında ise birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş olduğu gözlenmiş ve faktör analizindeki değerlerin çoğunun birinci faktörde yüksek değerlerle toplandığı görülmüştür. Dolayısıyla ölçeğin tek faktörlü bir yapıda olduğu gözlenmiştir.

Ölçeğe ilişkin yapılan faktör analizinde, faktör yük değerleri için kabul düzeyi 0,33 olarak belirlenmiştir. Analiz sürecinde, maddelerin faktör yükü değerinin altında olan maddeler dışarıda bırakılarak analiz tekrarlanmıştır. Dışarıda bırakılan maddeler (m1, m5, m7, m11, m12, m13, m14, m16, m17, m18, m19, m20, m23, m24, m25, m27, m28, m30, m31, m34, m35, m37, m38) sonrasında geriye kalan 16 madde üzerinden ölçeğin KMO değeri belirlenmiştir. Elde edilen veriler aşağıda Tablo 3.1.1’de verilmiştir.

<i>Tablo 3.1.1. KMO and Bartlett's Test</i>		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,840
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	377,688
	df	120
	Sig.	,000

Tablo 3.1.1. incelendiğinde ölçeğin, KMO: .840; Bartlett testi değeri incelendiğinde ise χ^2 : 377,688 sd: 120, p: .000 olarak belirlenmiştir. Ölçekte yer alan 29 maddenin faktör yüklerinin .340 ve .673 arasında olduğu görülmektedir. Ölçeğe ait scree plot grafiği Şekil 3.1.1.’de görülmektedir.

Şekil 3.1.1. Faktörlere ilişkin Scree Plot grafiği

Şekil 1’de de görüldüğü gibi, ilk faktörden sonra ivmeli bir düşüş olduğu, daha sonra bu ivmenin yavaşlayarak düşüşe devam ettiği ve yatay eksene yaklaştığı görülmektedir. Dolayısıyla ilk faktörden sonra gelenlerin varyansa sağladığı katkı birbirine yaklaşmaktadır. Ölçek içerisinde geçerli 16 maddenin faktör yük değerlerine ilişkin bulgular Tablo 3.1.2’de yer almaktadır.

Tablo 3.1.2. Faktördeki maddelerin faktör yük değerleri

No	Madde	Yük Değeri
m21	Seçtiğim ilde bulunan danışman öğretmen benim yetiştirme sürecimi başarılı olarak tamamlamam için gerekli dönütleri verir.	,673
m36	Süreç içerisinde edindiğim tecrübeleri, öğrencilerime etkili bir biçimde yansıtabileceğimi düşünüyorum.	,628
m32	Adaylık eğitimimi tamamladığımda kendi sınıfımda öğrenci başarısını artıracığıma inanıyorum.	,620
m8	Danışman öğretmenim bana sınıf yönetiminde yeterli fırsatlar tanıdı.	,619
m33	Öğrencilerimin hangi derslerde eksik olabileceğini ve buna karşı almam gereken önlemleri danışman öğretmenimden öğrendim.	,618
m26	Üniversite eğitimi içerisinde aldığımız teorik bilgiyi uygulama fırsatını süreç bana başarılı bir biçimde sağladı.	,572
m9	Süreç içerisinde yeni öğretim yöntemleri öğrendiğime inanıyorum.	,544
m6	Danışman öğretmenlerimin alanında yeterli deneyime sahip olduğunu düşünmüyorum.	,519
m22	Aday öğretmen yetiştirme süreci içerisinde seçilen danışman öğretmenlerin en az 10 yıl kıdeme sahip olması benim mesleki yeterliliğimi karşılamada yeterlidir.	,502
m2	Aday öğretmen yetiştirme sürecinin ileride meslek hayatıma katkı sağlayacağını düşünmüyorum.	,493
m39	Adaylık sürecine başladığım okulda kalmak isterdim.	,429
m29	Çalıştığım kurumdaki çalışma arkadaşlarım bana öğretmen statüsünde değer verir.	,424
m10	Aday öğretmen yetiştirme sürecinin takvimi benim için yeterli.	,392
m4	Gözlem formlarının adaylık eğitimine katkı sağladığına inanıyorum.	,344

Tablo 3.1.2’de görüldüğü gibi, maddelerin, .344 ile .673 arasında değiştiği görülmektedir. Faktörün varyansa sağladığı katkı miktarı %34,672 dir. Tek faktörlü ölçeklerde bu durumun ölçeği yeterli derecede açıkladığı görülmektedir. Nitekim tek faktörlü ölçekler için açıklanmış olan varyansın yüzdesini %30 ve üzerinde olması gerekmektedir. (Büyüköztürk 2012, s. 123).

Ölçeğin Güvenirliliğine ilişkin Bulgular

İlk olarak ölçeğin madde toplam korelasyonuna bakılarak maddelerinin ölçeğin bütününden alınan puanla korelasyonunun yükseklik derecesi incelenmiştir. Ölçek maddesinin puan ile ölçeğin bütününden alınan puan arasındaki korelasyon ölçülmek istenen kavramı ne kadar iyi ölçtüğünün göstergesidir. Ayrıca ölçüt geçerliği için, ölçek puanlarına dayalı olarak aşırı uçları üst grup ve alt grup olarak ayırdıktan sonra, bu iki grubun ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı madde analiziyle ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda ölçekle ilgili olarak ayrıca katılımcıların ölçek ortalama puanlarına göre oluşturulmuş %27’lik üst grup ile %27’lik alt grubun puanları, her bir madde ve ayrıca faktör olarak bağımsız örneklemeler için t testine tabi tutularak grupların madde ortalama puanları arasındaki farka bakılmıştır. Madde toplam korelasyonları arasındaki korelasyon verileri ile %27’lik alt-üst grup farkına ilişkin t değerleri Tablo 3.2.1’de görülmektedir.

Tablo 3.2.1. Ölçeğin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları ile %27’lik Alt-Üst Grup Farkına İlişkin t Değerleri

Madde	Madde Toplam Korelasyonu	t (Alt %27-Üst %27)
m2	.409	4,619
m4	.300	4,434
m6	.410	3,292
m8	.519	5,418
m9	.451	6,501
m10	.320	4,347
m21	.559	5,390
m22	.400	3,985
m26	.479	4,762
m29	.324	3,557

m32	.517	5,046
m33	.500	6,578
m36	.505	5,711
m39	.328	3,791

Tablo 3.2.1’de görüldüğü üzere ölçek maddelerinin toplam madde korelasyonu .300 ile .559 arasındadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ölçek maddelerinin tümünün düzeltme gerektirmeyecek sınırdaki kabul edilen .30’un üzerinde olduğu görülmektedir. %27’lik alt grubun puanlarına ilişkin analiz sonucunda ise tüm maddeler ve genel faktör ($p<.001$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tek faktörden oluşan 16 maddelik ölçeğin güvenilirlik analizi; Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı, iki yarı arasındaki korelasyon değeri, Spearman-Brown formülü ve Guttman split-half güvenilirlik testi kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi verileri Tablo 3.2.1.’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.2. Güvenirlik Testi Test Sonucu

Cronbach Alpha	.813
Guttman Split-Half	.704

Tablo 3.2.2’de görüldüğü gibi ölçeğin CronbachAlpha güvenilirlik değeri .813, Guttman Split-Half değeri .704 ve Spearman Brown güvenilirlik değeri .710 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk (2012) çalışmasında güvenilirlik değerenin 70 ve üzerü olması gerektiğini vurgulamıştır. Böylece ölçekte yer alan maddelerin güvenilir olduğu yorumu yapılabilir.

Sonuç

Bu çalışma aday öğretmen yetiştirme sürecini değerlendirmeye yönelik ölçek geliştirme çalışmasıdır. Sürece ilişkin görüşlerin belirlenmesine ilişkin hazırlanan ölçeğe beş dereceli likert tipi seçenekler yerleştirilmiştir. Elde edilen veriler üzerinden yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin 16 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu, maddelerin faktör yüklerinin .344 ile .673 arasında değiştiği ve

varyansın %34'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonu .300 ile .544 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek maddelerinin tümünün düzeltme gerektirmeyecek sınır kabul edilen .300'un üzerinde olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ölçekle ilgili olarak katılımcıların ölçek ortalama puanlarına göre oluşturulmuş %27'lik üst grup ile %27'lik alt grubun puanları, her bir madde ve faktör olarak bağımsız örneklem için t testine tabi tutularak grupların madde ortalama puanları arasındaki fark sınanmış ve analiz sonucunda tüm maddeler ve genel faktör ($p<.001$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik testlerinde, Cronbach Alpha güvenirlik değeri .813, Guttman Split-Half değeri .704, Spearman Brown güvenirlik değeri .710 bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda hazırlanan ölçekle aday öğretmen yetiştirme sürecine ilişkin güvenilir ölçümler elde edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Aday öğretmenlerin ilgili sürece yönelik düşünceleri doğrultusunda düzenlemelerin yapılabileceği ve araştırmacılara değişen ve gelişen öğretmen yetiştirme sürecini değerlendirmeleri noktasında klavuz olan bu çalışmayla sürece ilişkin başka boyutların ele alınmasının gerekliliği önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B., Orhan, F., ve Umay, A. (2005). Bilgisayar öğretmenleri için " bilgisayar öğretmenliği öz yeterlik ölçeği" geliştirme çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 1-8.
- Arslan, A. (2006). Bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin tutum ölçeği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 24-33.
- Aydın, R.; Şahin, H. ve Topal, T. (2008). Türkiye'de İlköğretime Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Nitelik Arayışları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12, (2), 119-142.
- Azar, A. (2011). Türkiye'deki öğretmen eğitimi üzerine bir söylem: Nitelik mi, nicelik mi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 36-38.
- Başbay, A., Kağnıcı, D. Y. (2011). Çokkültürlü yeterlik algıları ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 199-212.

- Başkan, G. A., Aydın, A., ve Tuğba, Ö. (2006). Türkiye'deki öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 35-42.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi, 17. Baskı.
- Çapa, Y., ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 69-73.
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Doğan, T. (2010). Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği'nin (SGKÖ) Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 151-159.
- Dal, S., ve Aktay, S. (2015). İnternet İçin Eleştirel Okuryazarlık Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Journal of Academic Studies*, 17(67), 185-200.
- Ekinci, A. (2010). Aday öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesinde okul müdürlerinin rolü. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 15, 63-77.
- Erkuş, A., Sanlı, N., Bağlı, M. T., ve Güven, K. (2000). Öğretmenliğe ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 25(116), 27-33.
- Işık, A., Çiltaş, A., ve Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 53-62.
- Kan, A. (2007). Öğretmen adaylarının eğitime-öğretme özyeterkinliğine yönelik ölçek geliştirme ve eğitime-öğretme özyeterkinlikleri açısından değerlendirilmesi (Mersin üniversitesi örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-20.
- Korkmaz, İ., ve Akbaşlı, S. (2004). Göreve yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 38(38), 266-277.
- Kiraz, E. (2003). Uygulama öğretmeni yeterlilik ölçeği: Ölçü aracı geliştirme örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 387-398.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*, Ankara: Pegem A Yayınları, s.9.
- Pallant, J. (2013). *SPSS survival manual*. McGraw-Hill Education (UK).

- Pehlivan, K. B. (2008). Sınıf öğretmenleri adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Şişman, M. (2011). *Eğitim bilimine giriş*. PegemA Yayıncılık.
- Topal, T. (2007). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Karşılaştırılması ve Öğrenci Başarısı ile İlişkisi. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45(45), 109-127.
- Üstüner, M. (2004, Haziran). *Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları*. Bildiri Özeti olarak Sunuldu. Ankara.
- Yalçınkaya, M. (2002). Yeni öğretmen ve teftiş. *Milli Eğitim Dergisi*, 150(153-154), 153-154.
- Yıldırım, B. (2015). Fen Bilimleri Öğrenme Kaygı Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 33-43.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Aksu, H. H., ve Durmuş, T. (2017). Aday öğretmen yetiştirme sürecini değerlendirmeye yönelik ölçek geliştirme çalışması *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 616-631.